

EDUKACJA MUZYCZNA

XII

RADA NAUKOWA 2017

doc. PhDr. Stanislav BOHADLO, CSc., Uniwersytet Hradec Kralove (Czechy)
dr hab. Robert GAWROŃSKI, prof. AJD, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
doc. mgr. art. Karol MEDŇANSKÝ, PhD – Uniwersytet Preszowski w Preszowie (Słowacja)
doc. Irena PEČIŮRIENĖ, Uniwersytet Kłajpedzki (Litwa)
prof. Viktor PORTNOI, Konserwatorium im. Aleksandra Głazunowa
w Pietrozawodsku (Rosja)
dr hab. Remigiusz POŚPIECH, prof. UW i OP, Uniwersytet Wrocławski,
Uniwersytet Opolski
dr hab. Maciej ZAGÓRSKI, prof. AJD, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

LISTA RECENZENTÓW 2017

ks. doc. ThDr. Rastislav ADAMKO, PhD. prof. Katolickiego Uniwersytetu
w Ružomberku (Słowacja)
dr hab. Andrzej DZIADEK, prof. AM, Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki
w Gdańsku
dr hab. Magdalena DZIADEK, prof. UJ, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
dr hab. Alicja KOZŁOWSKA-LEWNA, prof. AM, Akademia Muzyczna
im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku
prof. dr hab. Leon MARKIEWICZ, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego
w Katowicach
dr hab. Lydia MELNYK, prof. Lwowskiej Narodowej Akademii Muzycznej
im. Mykoły Łysenki
dr hab. Piotr ROJEK, prof. AM „Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego
we Wrocławiu
prof. dr hab. Barbara SMOLEŃSKA-ZIELIŃSKA, Uniwersytet Jana Kochanowskiego
w Kielcach
dr hab. Czesław GRAJEWSKI, prof. UKSW, Uniwersytet Kardynała
Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
dr hab. Marcin Tadeusz ŁUKASZEWSKI, prof. UMFC, Uniwersytet Muzyczny
Fryderyka Chopina w Warszawie
dr hab. Krzysztof ROTTERMUND, prof. UAM, Uniwersytet Adama Mickiewicza
w Poznaniu, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu
dr hab. Władysław SZYMAŃSKI, prof. AM, Akademia Muzyczna
im. Karola Szymanowskiego w Katowicach
dr hab. Beata WRÓBLEWSKA, prof. AM, Akademia Muzyczna
im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku
dr hab. Monika WOLIŃSKA, prof. UMFC, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina
w Warszawie

Nadesłane do redakcji artykuły są oceniane anonimowo przez dwóch Recenzentów

PRACE NAUKOWE
AKADEMII IM. JANA DŁUGOSZA W CZĘSTOCHOWIE

EDUKACJA MUZYCZNA

XII

pod redakcją
MARTY POPOWSKIEJ

Częstochowa 2017

Redakcja
Marta POPOWSKA (redaktor naczelny)
Paulina PIASECKA (redaktor językowy)
Barbara KARAŚKIEWICZ (sekretarz)

Redaktor naczelny wydawnictwa
Andrzej MISZCZAK

Korekta
Paulina PIASECKA

Redaktor techniczny
Piotr GOSPODAREK

Projekt okładki
Sławomir SADOWSKI

Na okładce wykorzystano fragment rękopisu Edwarda Bogusławskiego
Sekwencje na sopran i zespół kameralny (2003)

ROCZNIK ZAŁOŻONY PRZEZ MARTE POPOWSKĄ
W ROKU 2005
PISMO RECENZOWANE
INDEKSOWANE W BAZACH:
Bazhum, Central and Eastern European Online Library, Index Copernicus, InfoBase
Index, Polska Bibliografia Naukowa

Podstawową wersją periodyku jest publikacja książkowa

Czasopismo dostępne również *online*

Strona internetowa czasopisma www.edukacjamuzyczna.ajd.czyst.pl

© Copyright by Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2017

ISSN 1895-8079

Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie
42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8
tel. (34) 378-43-29, faks (34) 378-43-19
www.ajd.czyst.pl
e-mail: wydawnictwo@ajd.czyst.pl

SPIS TREŚCI

CONTENTS

Wstęp	7
Maryla RENAT	
Kwartety smyczkowe Władysława Żeleńskiego	9
String Quartets by Władysław Żeleński (Abstract)	51
Maryla RENAT	
Twórczość skrzypcowa Grzegorza Fitelberga	53
Grzegorz Fitelberg's Violin Works (Abstract)	82
Ewa NIDECKA	
<i>II Koncert fortepianowy</i> Andrzeja Nikodemowicza – poszukiwanie oryginalnego brzmienia	83
Andrzej Nikodemowicz' Piano Concerto no. 2 – Search for the Original Sound (Abstract)	100
Monika KARWASZEWSKA, Piotr ROJEK	
Partity „Koori” i „Inuit” Krzysztofa Knittla – intermedialny „pejzaż dźwiękowy”	101
<i>Koori and Inuit Partitas</i> by Krzysztof Knittel – Intermedial Soundscape (Abstract)	116
Katarzyna SUSKA-ZAGÓRSKA	
Asymilacja ludowych pierwowzorów w polskiej pieśni artystycznej – zarys problematyki	117
Assimilation of Folk Prototypes in Polish Artistic Song – Outline of the Issue (Abstract)	145
Joanna SCHILLER-RYDZEWSKA	
Konwersja narodowa Henryka Hubertusa Jabłońskiego – wybór czy życiowa konieczność?	147
National Conversion of Henryk Hubertus Jabłoński – Choice or Vital Necessity? (Abstract)	167
Katarzyna ROGOZIŃSKA	
Edukacja muzyczna w dwudziestoleciu międzywojennym na łamach miesięcznika „Muzyka w Szkole”	169
Music Education during the Interwar Period in the Magazine “Muzyka w Szkole” (“Music at School”) (Abstract)	186
Noty o Autorach	187

WSTĘP

W dwunastym zeszycie naszego rocznika publikujemy siedem artykułów naukowych. Cztery pierwsze teksty koncentrują się na analizach stylo-krytycznych, które dotyczą twórczości polskich kompozytorów. Pierwszy z nich zatytułowany *Kwartety smyczkowe Władysława Żeleńskiego* autorstwa **Maryli Renat** przedstawia trzy utwory kameralne Żeleńskiego, w kontekście biografii kompozytora: *Wariacje na oryginalny temat g-moll* op. 21 oraz dwa *Kwartety smyczkowe: F-dur* op. 28 i *A-dur* op. 42. Dzieła te dotychczas nie zostały szeroko omówione w piśmiennictwie muzykologicznym. Artykuł niniejszy stanowi zatem istotny przyczynek do oceny dorobku kompozytorskiego Władysława Żeleńskiego z zakresu twórczości przeznaczonej na kwartet smyczkowy, która współtworzyła podwaliny polskiej kameralistyki II połowy XIX wieku.

Drugi tekst **Maryli Renat**, pt. *Twórczość skrzypcowa Grzegorza Fitelberga*, wydobywa z zapomnienia młodzieńczy dorobek kompozytorski Fitelberga – dyrygenta, kompozytora, skrzypka i pedagoga, który do historii przeszedł przede wszystkim jako wielki dyrygent. Artykuł omawia szczegółowo siedem dzieł młodzieńczych powstałych w latach 1892–1903, do których należą: *Romance sans paroles D-dur*; *Romance sans paroles A-dur* op. 11; *I Sonata a-moll na skrzypce i fortepian* op. 2; *Berceuse cis-moll na skrzypce i fortepian* (bez numeru opusowego); *Mazurek na skrzypce i fortepian* (G-dur, bez numeru opusowego); *II Sonata F-dur na skrzypce i fortepian* op. 12 i niedokończony *Koncert skrzypcowy d-moll* op. 13. Jest to pierwsza całościowa analiza tych kompozycji w literaturze muzykologicznej, która dowodzi, że dzieła te zasługują na większą uwagę nie tylko badaczy historii muzyki, ale i wykonawców.

Ewa Nidecka w artykule zatytułowanym „*II Koncert fortepianowy*” *Andrzeja Nikodemowicza – poszukiwanie oryginalnego brzmienia* przedstawia bliżej dzieło powstałe 2002 roku, również dotychczas szczegółowo nieopisane w literaturze przedmiotu. W swej pracy Autorka, analizując formę muzyczną, koncentruje się przede wszystkim na zagadnieniu dochodzenia kompozytora do uzyskania niekonwencjonalnego kolorytu brzmieniowego, którego istotnymi cechami jest głęboka ekspresja oraz liryzm.

Autorzy pracy pt. *Partity „Koori” i „Inuit” Krzysztofa Knittla – intermedialny „pejzaż dźwiękowy”*, **Monika Karwaszewska** i **Piotr Rojek**, przeprowadzają analizę języka muzycznego jednego z najbardziej oryginalnych współczesnych kompozytorów polskich. W celu ujawnienia istoty intermedialnego „pej-

zażu dźwiękowego”, stosowanego przez kompozytora w omawianych utworach, wykorzystują koncepcje teoretyczne Murraya R. Schafera i Wenera Wolfa.

Tematykę inspiracji folklorem w polskiej pieśni artystycznej, tworzonej od II połowy XIX do początku XX wieku, podejmuje **Katarzyna Suska-Zagórska**. Jak pisze sama Autorka, głównym założeniem jej pracy pt. *Asymilacja ludowych pierwowzorów w polskiej pieśni artystycznej – zarys problematyki*, jest prezentacja wybranych polskich pieśni artystycznych oraz ludowych i ukazanie ich w aspekcie „pogranicza gatunków dzieł sztuki, których rezonans, według terminologii Mieczysława Tomaszewskiego, rozpatrywać można z punktu widzenia etnomuzykologii, kulturoznawstwa, teorii muzyki i praktyki wykonawczej”. Ta ostatnia jest dla Autorki szczególnie ważna ze względu na jej wykształcenie wokально-aktorskie. Artykuł ten, ze względu na sposób ujęcia niniejszej problematyki, powinien zatem szczególnie zainteresować artystów wokalistów.

Część drugą – historyczną – naszego zeszytu otwiera artykuł **Joanny Schiller-Rydzewskiej** pt. *Konwersja narodowa Henryka Hubertusa Jabłońskiego – wybór czy życiowa konieczność?* Głównym celem pracy jest odpowiedź na pytanie postawione w tytule. H.H. Jabłoński (pierwotnie Helmut Degler 1915–1989) to jedna z najważniejszych postaci gdańskiego życia muzycznego. Jego dorobek kompozytorski jest szeroko rozpoznawalny w badaniach muzykologicznych, natomiast biografia kompozytora, poddana rekonstrukcji, w wielu wątkach pozostaje „niespójna i pełna nieudomówień”. Stąd motywacja Autorki do podjęcia trudnej próby wyjaśniającej wątki biograficzne kompozytora. Ostatecznie Autorka przyjmuje tezę, że „nawrócenie” na polskość nastąpiło u H.H. Jabłońskiego z przyczyn czysto życiowych, bez wpływu imputowanego mu dawniej (m.in. na podstawie jego własnych deklaracji) polskiego patriotyzmu. Jej wywód można uznać za dość wiarygodny i przekonujący, pomimo braku bezpośrednich dowodów na poparcie postawionej tezy.

Zeszyt zamyka artykuł **Katarzyny Rogozińskiej** zatytułowany *Edukacja muzyczna w dwudziestoleciu międzywojennym na łamach miesięcznika „Muzyka w Szkole”*, w którym Autorka dowodzi, że publikacje zamieszczone w tym czasopiśmie dotyczą szeroko pojętej problematyki związanej z rozwojem ówczesnej edukacji muzycznej i stanowią istotne dziś źródło wiedzy w tym zakresie.

W niniejszym zeszycie zastosowano nowy układ graficzny. Polega on na poprzedzeniu tekstu głównego, każdego z artykułów, jego streszczeniem. Natomiast abstrakt w języku angielskim pozostawiamy na końcu każdej pracy. Nadto do każdego artykułu zostały dodane dwie nowe informacje. Pierwsza dotyczy daty przesłania artykułu przez Autora do Redakcji, druga natomiast odnosi się do dnia zaakceptowania przez Redakcję zgłoszonego artykułu. Mam nadzieję, że zmiany te przyczynią się to do większej przejrzystości w prezentowaniu publikacji.

Marta Popowska

Noty o Autorach

dr Monika KARWASZEWSKA
Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku
Wydział Dyrygentury Chóralnej, Muzyki Kościelnej,
Edukacji Artystycznej, Rytmiki i Jazzu
Katedra Pedagogiki Muzyki
e-mail: m.karwaszewska@amuz.gda.pl

dr hab. Maryla RENAT
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Wydział Sztuki Instytut Muzyki
Zakład Teorii i Pedagogiki Muzycznej
e-mail: m.renat@ajd.czyst.pl

dr hab. Piotr ROJEK
Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu
Wydział Instrumentalny
Katedra Organów, Klawesynu i Muzyki Dawnej
e-mail: piotr.rojek@amuz.wroc.pl

dr hab. Katarzyna SUSKA-ZAGÓRSKA
Akademia Muzyczna w Krakowie
Wydział Wokalno-Aktorski Katedra Wokalistyki
e-mail: katarzyna.suska@amuz.krakow.pl

dr Ewa NIDECKA
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Zakład Badań Muzyki Regionów
e-mail: ewa_nidecka@ur.edu.pl

dr Katarzyna ROGOZIŃSKA
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Wydział Pedagogiczny i Artystyczny
Instytut Edukacji Szkolnej
Zakład Edukacji przez Media i Sztukę
e-mail: krogoszinska@ujk.edu.pl

dr Joanna SCHILLER-RYDZEWSKA
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Wydział Sztuki Instytut Muzyki
Katedra Nauk o Sztuce i Wiedzy o Kulturze
e-mail: joanna.schiller-rydzewska@uwm.pl